

CONSIDERAȚII ASUPRA ȘCOLILOR ȘI CURSURILOR ȚĂRĂNEȘTI DIN JUDEȚUL DÎMBOVIȚA ÎNȚRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

VICTOR PETRESCU

La începutul sec. al XX-lea, România se găsea în plin proces de dezvoltare capitalistă, industria se dezvoltase ca și agricultura, mijloacele de transport, comerțul intern și extern de altfel. Acestea impun tot mai imperios creerea unor instituții noi, care pun bazele statului român modern.

Dezvoltarea agriculturii pe calea capitalistă, are loc în condițiile menținerii unor importante rămășițe feudale, a lipsei unei baze tehnico-materiale necesară, ceea ce face ca ritmul să fie lent, deși după răscoala din 1907 și mai ales după primul război mondial, o parte a pământului trece în proprietatea țărănească prin reforma agrară din 1921. Aceasta a fost făcută „de sus în jos“, adîncind diferențierile din sînul țărănimii, ducînd la creșterea exploatării.

Agricultura continuă, la începutul secolului XX, să fie principala ramură a economiei naționale, sporirea exportului de mărfuri agricole impunînd o modernizare a lucrărilor pentru ca beneficiile obținute să fie din ce în ce mai mari.

Introducerea mecanizării, a unor metode de lucrare rațională a pămîntului, au impus necesitatea pregătirii cadrelor capabile să facă față acestor cerințe, a pregătirii țărănimii noastre în general, care în marea majoritate era analfabetă, sau poseda o instrucție primară.

Încă din anul 1927 D. Gusti sublinia faptul că „școlile țărănești sînt chemate să contribuie la silințele de educația populară într-o țară de săteni“¹.

Este de subliniat faptul, că răspîndirea culturii în păturile cele mai adînci, duce la „luminarea“ poporului, cheamă la viață nouă elementele ce formau atunci temelia țării.

Asistăm deci după primul război mondial la o activitate culturală intensă, manifestată atît oficial, din motivele sus amintite, cît și extra oficial datorită unor intelectuali însuflețiți de dragostea pentru poporul obidit, care concep, asemeni reprezentanților Școlii ardelene, transformarea nației române, într-un popor mîndru de trecutul său, cutezător în drepturile și idealurile sale.

---

¹ D. Gusti, *Ciclu de conferințe „Politica culturii“*, ținut la Institutul social român.

În aceste condiții are loc reorganizarea învățămîntului agricol. Tinerii absolvenți ai școlilor cu profil agricol erau puțini, iar la întoarcerea în satul natal, nu puteau să-și pună în aplicare cele învățate, izbindu-se de un anumit tradiționalism în efectuarea lucrărilor agricole.

S-a ivit necesitatea ca „țărănimea matură, care participa efectiv la lucrările agricole, să capete cunoștințe practice, fondate pe baze științifice, să-și lărgască orizontul cultural, deoarece cultura este o nevoie esențială pentru traiul și propășirea statului modern ; ea pune în valoare bogățiile unui popor ; ea cercetează condițiile cele mai prielnice de trai ale lor ; face să se înfrupte un popor la mersul înainte al civilizației ; ea îi dă locul ce merită în mijlocul celorlalte popoare”².

Se exagera rolul culturii în această operă de ridicare a statului, fără a se analiza cauzele de ordin economic care generează starea mizerabilă, materială și spirituală, în care se afla țărănimea noastră.

Pe aceste premise ia ființă prima școală țărănească din România, deschisă în 1933 la Sighet, sub auspiciile Astrei. Tot prestigioasa asociație culturală ardeleană mai înființează în perioada care urmează încă cîteva școli în Transilvania, un model de organizare fiind cea înființată la Brașov.

În concepția organizatorilor aceasta era o școală nu neapărat de cunoștințe teoretice, ci de cunoștințe pentru viață, cu caracter covârșitor practic.

Pentru început cursurile au avut durata de o lună fiecare, aceste școli trebuind a se adapta împrejurărilor locale, necunoscînd un program unitar, cei care le frecventau fiind însuflețiți de deviza „Luminează-te și vei fi”.

Exemplul acestor școli este urmat de multe cămine culturale care organizează la rîndul lor, iarna mai ales, cursuri cu țărani și țărăncile satului. Ele concep aceste cursuri pentru lărgirea orizontului sătesc de spiritualitate și practicitate, din mediul de trai imediat înconjurător.

Inițiativa și-a găsit ecou și în județul nostru, unde asociațiile culturale care luaseră ființă (cele de la Cîndești, Buciumeni, Brănești, de exemplu) duc o bogată activitate de culturalizare.

Pentru a ilustra cele spuse, ne-am propus să trecem în revistă cursurile țărănești organizate de căminele culturale din județul Dîmbovița între cele două războaie mondiale.

Au funcționat în perioada amintită, în județ, un număr de 8 cursuri țărănești, pe lângă căminele culturale din comunele : Bilciurești, Cătunu, Cojasca, Cornești, Dragodana, Ionești, Pătroaia, Săcuieni, (cu secție separată pentru femei).

La aceste cursuri au participat un număr de 236 țărani și 47 țărance, un număr foarte mare de țărani frecventîndu-le cu intermitente. Au fost audiate un număr de 153 lecții, numărul celor practice fiind de 94.

Corpul didactic al cursurilor era compus din 21 de persoane (11 învățători, 1 profesor, 1 orator, 5 agronomi și 3 din alte categorii)³.

Pornindu-se de la studierea mentalității omului local, efectuată de conducătorul căminului cultural și de alți intelectuali din comună, s-a

² Ibidem.

³ *Cursurile și școlile țărănești organizate de Fundație (1938—1939).*

trecut la întocmirea programei cursurilor. Acestea au fost concepute ca o formă simplă, puțin pretențioasă, prin care adultului țăran să-i fie transmise cunoștințe noi despre lume și viață. Trebuiau să se inspire din realitățile satului respectiv, vizînd în ultimă instanță formarea sufletească a țăranului.

În programul de lucru al cursurilor țăărănești organizate de căminul cultural „Lumina poporului” Bilciurești (care au durat de la 15 ianuarie pînă la 31 martie 1939) acest deziderat era formulat astfel : „lecțiunile unei școli pentru țărani nu trebuie copiate de aiurea, ci trebuie văzute ceea ce interesează pe țărani din regiunea unde e școala, o lecție trebuind să privească nevoile țăranului de acolo și nu din altă parte, ca să fie de folos atunci cînd e predată”⁴.

Din programele școlare ale cursurilor, spicuim : teme de istorie (Tudor Vladimirescu, Unirea Țărilor Române sub Mihai Viteazul, Din istoricul eroicelor lupte pentru independența țării), fizică (Cum se capătă electricitatea ? Electricitatea atmosferică — fulger, trăsnet ; Folioasele mașinii în agricultură, Cum se formează roua, ploaia, zăpada), de geografie (Apele României), de științele naturii (Aerul și atmosfera, Regiunile țării și bogățiile lor, Explicația vînturilor, Circulația apei în natură cu aplicații la agricultură), de matematică (Adunarea și scăderea numerelor întregi), de limbă (să vorbim și să știm românește), de igienă (Cum luptă organismul cu microbii ; Cine învinge ? Higiena satului, Corpul omenesc), de educație și etică cetățenească (Eroismul în viață : viața este o luptă cu greutățile ei, Respectul față de cei mai mari, de bătrîni ; Minia, ura și răzbunarea înjosesc omul ; Judecarea omului după fapte nu după vorbe).

Bineînțeles predarea lecțiilor era legată de realitatea concretă a satului, de preocupările locuitorilor lui : (cultura rațională a pomilor fructiferi ; importanța îngrășămintelor în agricultură ; evitarea incendiilor în gospodărie ; cultura porumbului și îngrășămintele terenului ; ordinea de însămînțare a plantelor ; plantele medicinale, pentru a nu enumera decît cîteva dintre ele). Se făceau lecturi din revista „Albina” care să ilustreze cele discutate.

Aceste lecții erau completate cu un program de demonstrații practice făcute fie în gospodărie individuale, fie pe lotul agricol, în comunele unde exista un asemenea lot (la Bilciurești). S-a arătat practic, printre altele, cum se amenajează răsadnițe pentru cultura zarzavaturii, cum se construiește o platformă de gunoi, cum se altoiesc pomii, cum se cultivă rațional porumbul.

Unele cămine (ca cel de la Biulciurești) aveau ateliere de lucrări manuale din lemn, unde o parte din săteni lucrau sub îndrumarea calificată diverse obiecte de uz gospodăresc.

Durata cursurilor organizate a fost următoarea : Bilciurești, (15 ianuarie — 31 martie 1939) ; Dragodana (18 februarie — 10 martie) ; Săcuieni (1 februarie — 17 martie) ; Cătunu (15 februarie — 15 martie 1939) ; Ionești (29 ianuarie — 5 martie) ; Cornești (24 ianuarie — 18 martie) ; Pătroaia (3 decembrie 1938 — 25 februarie 1939) ; Cojasca (16 februarie — 15 martie 1939).

⁴ *Ibidem*.

Din cauza evenimentelor interne și externe din primăvara anului 1939, cursurile au avut o perioadă foarte scurtă.

Necesitatea și utilitatea acestora este precizată în raportul de închidere a cursurilor școlii țărănești de la Bilciurești : „școala ne-a format definitiv convingerea, prin rezultatele care le-a dat, precum și prin numărul cel mare de săteni care participă, că este cea mai frumoasă, cea mai reală și cea mai de folos organizare în viața unui sat. Numai prin această activitate se resimte în sat un nou suflu de viață în care fiecare sătean își deschide sufletul și mintea”⁵.

Se sublinia în continuare faptul că, prin școala țărănească se va schimba în întregime, dar treptat, de la an la an, viața săteanului, tot ceea ce e rău în gospodărie.

Ideea este greșită deoarece prin schimbări în patrimoniul spiritual, fără mutații valorice radicale în existența țăranimii, mai ales de ordin economic, opera de ridicare a satului, care se vroia o operă de „luminare” nu este posibilă.

După cum s-a văzut, culturalizarea vieții satului, acumulările cantitative obținute, au ridicat gradul de conștiință al maselor făcând să se ascuță lupta de clasă.

Școlile țărănești au fost astfel o contribuție a unei părți a intelectualității române, cu vederi progresiste, care au crezut, în fluxul de gânduri și sentimente, între cei ce conduc lupta poporului pentru dreptate și libertate și cei mulți care sînt cei ce o cîștigă pînă la urmă⁶.

De peste trei decenii, poporul nostru, strîns unit în jurul partidului obține noi și noi victorii în nobila operă de edificare a unei noi societăți, — societatea socialistă multilateral dezvoltată, — care oferă posibilități largi de afirmare fiecărui individ al ei. În viața satelor țării, au loc prefaceri adînci, (dezvoltarea unei agriculturi intensive, de înalt randament), care antrenează profunde schimbări de ordin spiritual. Învățămîntul agrotehnic, universitatea cultural-științifică, multitudinea acțiunilor cultural-educative ce se întreprind, mijloacele mas-media de răspîndire a științei și culturii), sînt numai cîteva din mijloacele puse la dispoziția locuitorilor satelor pentru dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

⁵ *Ibidem.*

⁶ George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, Ed. științifică, București, 1969, p. 319.